

Doświadczeni, ale nie młodzi. Jak wygląda dziś prawdziwa twarz polskiego samorządu?

Kategoria: Aktualności

Opublikowano: piątek, 14, listopad 2025 15:00

Rafał Rudka

Odśłony: 872

Związek Powiatów Polskich opublikował nowy raport z cyklu „Warto wiedzieć więcej. Analizy samorządowe”. Tym razem dokument poświęcono charakterystyce radnych gmin, miast, powiatów oraz sejmików województw. Jaki obraz ludzi polskiego samorządu wyłania się z tych analiz?

W Polsce mamy ponad czterdzieści siedem tysięcy radnych – ludzi, którzy w imieniu swoich społeczności podejmują decyzje o budowie dróg, szkołach, szpitalach i kierunkach lokalnego rozwoju. To oni są najbliższymi obywateli. To oni – przynajmniej w teorii – mają reprezentować różnorodność społeczeństwa.

Nowy raport ZPP wykorzystujący dane z Głównego Urzędu Statystycznego za 2024 rok przynosi jednak obraz samorządu dojrzałego, ale też zaskakująco jednorodnego. Pokazuje, że w lokalnej polityce coraz trudniej o młodych, o kobiety i o ludzi spoza środowisk zawodowych z dyplomem w kieszeni.

Doświadczeni, ale nie młodzi

Dominują osoby w wieku od 40 do 59 lat. To właśnie to pokolenie – zawodowo ustabilizowane, życiowo ukształtowane – stanowi trzon lokalnej władzy. W każdej kategorii samorządu, od gmin po sejmiki województw, ta grupa tworzy ponad połowę składu rad.

Młodzi? Stanowią margines. Niecałe 3 proc. wszystkich radnych ma mniej niż 30 lat, a co więcej w wielu radach gminnych młodych nie ma w ogóle.

Samorząd stał się sferą, do której wchodzi się z doświadczeniem, a nie z entuzjazmem. Problem w tym, że jeśli nie ma dopływu młodych, nie ma też nowych idei. Stabilność przetrwała się w stagnację.

Z drugiej strony, dominacja pokolenia 40+ ma też swoje plusy – to ludzie, którzy znają realia, mają sieci kontaktów i doświadczenie w prowadzeniu spraw publicznych. Widać jednak wyraźnie, że samorząd potrzebuje dziś równowagi między doświadczeniem a świeżością.

Kobiety wciąż w mniejszości

Choć kobiety coraz częściej angażują się w życie publiczne, w samorządach wciąż stanowią mniejszość. W gminach ich udział sięga 35 proc., w miastach na prawach powiatu – tyle samo, w sejmikach wojewódzkich spada do 31 proc., a w radach powiatowych wynosi już tylko 28 proc.

To o wiele mniej, niż w wielu krajach Europy Zachodniej, gdzie równowaga płci w polityce lokalnej staje się normą.

Dlaczego tak się dzieje?

Kobiety są bardzo aktywne społecznie, ale rzadziej dostają się na listy wyborcze do organów wyższych szczebli. Tam potrzebne są struktury, zaplecze i czas.

Z raportu ZPP wynika również, że kobiety częściej reprezentują środkowe grupy wiekowe – 40-59 lat. Mężczyźni z kolei dominują w kategoriach 60+, co oznacza, że dłużej pozostają aktywni w życiu

Doświadczeni, ale nie młodzi. Jak wygląda dziś prawdziwa twarz polskiego samorządu?

Kategoria: Aktualności

Opublikowano: piątek, 14, listopad 2025 15:00

Rafał Rudka

Odsłony: 872

publicznym. Udział najmłodszych kobiet – do 29 lat – jest niemal symboliczny.

Wykształcenie: samorząd coraz bardziej ekspercki

Jeśli jednak coś w strukturze lokalnej władzy robi wrażenie, to poziom wykształcenia. Polska ma dziś samorząd, który w większości jest wysoce profesjonalny.

W gminach prawie połowa radnych ma wykształcenie wyższe. W powiatach – już 82 proc., w miastach na prawach powiatu – 85 proc., a w sejmikach województw aż 95,7 proc.

To wyraźny trend: im wyższy szczebel administracyjny, tym większy odsetek osób z dyplomem uczelni.

Z jednej strony to dobra wiadomość – decyzje podejmują ludzie z przygotowaniem merytorycznym. Z drugiej – to także sygnał, że samorząd oddala się od swoich społecznych korzeni.

Zawody: specjaliści i menedżerowie zamiast rolników i rzemieślników

Jeszcze kilkanaście lat temu w radach gmin można było spotkać wielu rolników, nauczycieli, rzemieślników. Dziś ich liczba systematycznie maleje.

Chociaż wciąż na tym szczeblu obserwuje się największą różnorodność – obok nauczycieli czy przedsiębiorców zasiadają rolnicy i przedstawiciele zawodów usługowych. Tymczasem na poziomie powiatowym i wojewódzkim lokalne rady przypominają bardziej gremia eksperckie niż obywatelskie.

Najliczniejszą grupą wśród radnych są specjaliści – osoby z wyższym wykształceniem, często pracujące w zawodach wymagających kwalifikacji akademickich. W miastach na prawach powiatu stanowią już ponad połowę składu rad.

Na drugim miejscu są przedstawiciele władz publicznych i kadra kierownicza – szczególnie liczni w powiatach i województwach.

W gminach wciąż obecni są rolnicy (17 proc. składu), ale na wyższych szczeblach to już margines. Podobnie jest z pracownikami fizycznymi i usługowymi.

Wydaje się, że to naturalna konsekwencja ewolucji samorządu. Z każdym poziomem rośnie złożoność zadań i wymagań, więc pojawia się potrzeba profesjonalnych kompetencji, jednak cena jest wysoka – reprezentacja społeczna staje się coraz węższa.

Zrównoważony rozwój czy elitaryzacja?

Z raportu ZPP wyłania się samorząd coraz bardziej dojrzały, profesjonalny, stabilny – ale też coraz mniej zróżnicowany. Rady gmin, powiatów, miast na prawach powiatu i województw stają się miejscem spotkań ludzi podobnych do siebie: dobrze wykształconych, z doświadczeniem zawodowym, w średnim lub starszym wieku, najczęściej mężczyzn.

Doświadczeni, ale nie młodzi. Jak wygląda dziś prawdziwa twarz polskiego samorządu?

Kategoria: Aktualności

Opublikowano: piątek, 14, listopad 2025 15:00

Rafał Rudka

Odsłony: 872

Czy to źle? Niekoniecznie – profesjonalizacja sprzyja skuteczności i jakości decyzji. W dłuższej perspektywie jednak brak różnorodności może prowadzić do zamknięcia samorządu w kręgu wąskiej elity.

Samorząd to nie tylko kompetencje, ale też odzwierciedlenie wspólnoty. Jeśli w radzie nie ma młodych, kobiet czy ludzi z różnych środowisk, to decyzje, choć racjonalne, mogą być oderwane od codziennych doświadczeń mieszkańców.

Co dalej? Samorząd jutra

Nie ma wątpliwości, że jednym z największych wyzwań na kolejną dekadę będzie odnowa pokoleniowa i społeczna samorządu.

Potrzebne są mechanizmy, które ułatwią młodym wejście do lokalnej polityki: programy stażowe, rady młodzieżowe, a także promowanie większej równowagi płci w strukturach władzy.

Jeśli polski samorząd ma zachować swoją obywatelską tożsamość, musi stać się bardziej otwarty.

Bo dziś, jak pokazuje raport, jest silny – ale zbyt jednorodny. Kompetentny – ale coraz mniej reprezentatywny. Stabilny – ale pozbawiony świeżego powiewu.

Samorząd lokalny to odbicie społeczeństwa. A społeczeństwo zmienia się szybciej niż jego reprezentanci.

Bo choć samorząd terytorialny w Polsce pozostaje jednym z najlepiej funkcjonujących elementów demokracji, to jego przyszłość zależy od tego, czy odważy się otworzyć drzwi dla nowych ludzi, nowych idei i nowych pokoleń.

Pełen raport dostępny jest [na stronie internetowej Związku Powiatów Polskich](#).